

Alueellinen segregaatio ja turvallisuus

Valtakunnallinen
turvallisusseminaari,
23.-24.1.2019, Kuopio

Timo Kauppinen
THL

Tämä esitys

- × **Segregaation taustatekijöitä**
- × **Segregaatiokehitys Suomessa**
- × **Segregaatio ja turvallisuus**

Segregaation taustatekijöitä

Segregaation
tausta-
tekijöitä:
Mahdollisuudet
eri alueilla

- × Alueelliset erot esimerkiksi asuntokannassa, palveluissa ja liikenneyhteyksissä luovat pohjaa väestörakenteen alueelliselle eriytymiselle
- × Kaupunkisuunnittelu, asuntopolitiikka, liikennepolitiikka, palvelujen alueellinen sijoittaminen ja resursointi
 - Rakennetaanko alueellisesti tasapainoista kaupunkia?
- × Roger Andersson (Ympäristöministeriö, 19.11.2018): noin puolet etnisestä segregaatiosta Ruotsissa selittyy alueiden asuntojen hallintaperustejakaumilla

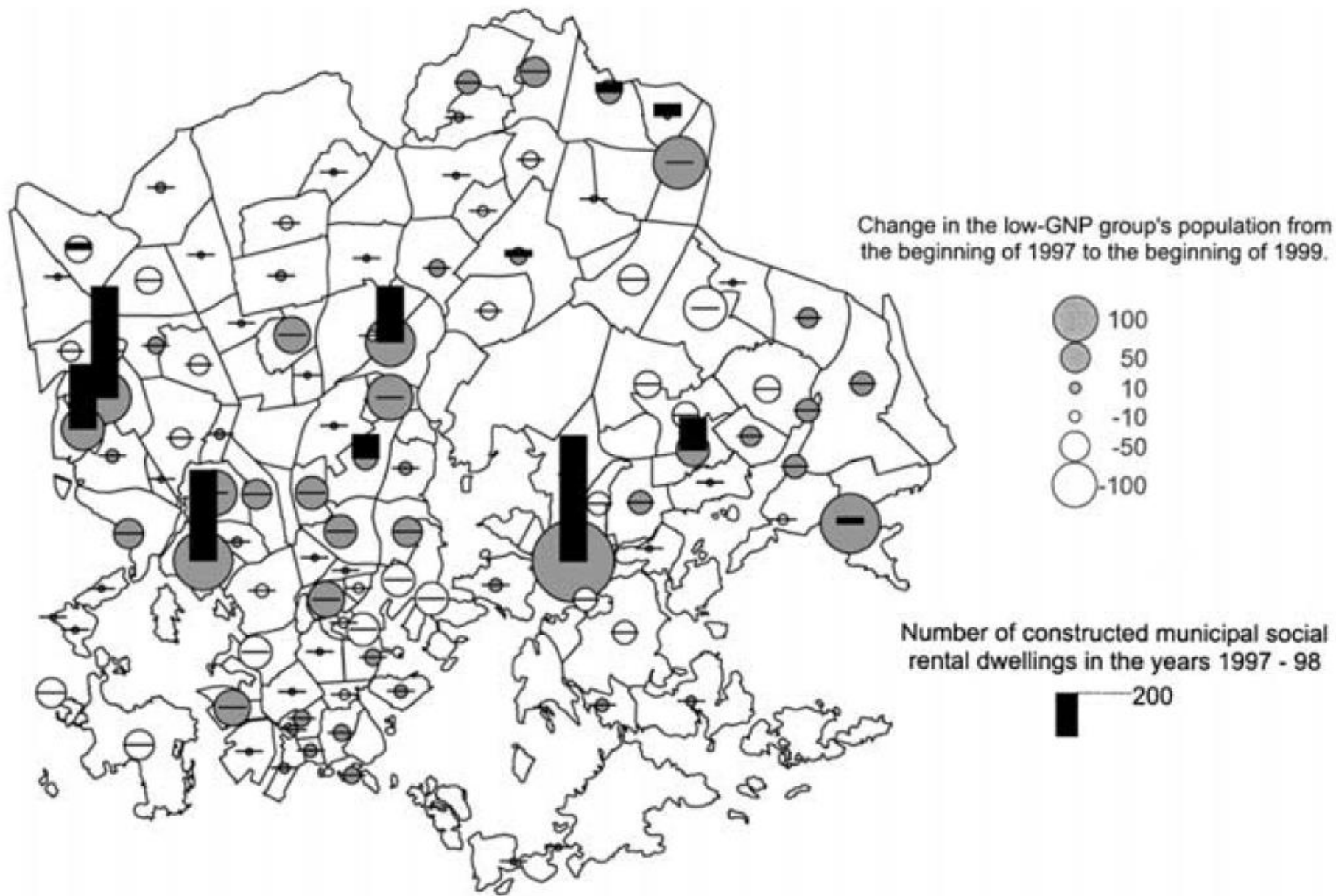

Figure 6. Association between the construction of municipal social rental dwellings and the subarea population changes of the low-GNP group.

Segregaation
tausta-
tekijöitä:
Preferenssit

- × **Minkälaisiin tarjolla oleviin asuntoihin ja asuinympäristöihin erilaiset kotitaloudet hakeutuvat?**
 - Esim. perhetilanteen tai muiden tarpeiden mukaan
 - Lapsiperheillä tärkeänä tekijänä saattavat olla odotukset kouluista tai päiväkodeista lasten ympäristöinä tai käsitykset alueiden turvallisuudesta
- × **Homofilia: ”samanlaisten” luo hakeutuminen**
 - Esim. suuren maahanmuuttajaosuuden alueilta pois muuttaminen voi suomalaistaustaisilla liittyä maahanmuuttajiin (Vilkama ym. 2013)
 - Mutta: myös maahanmuuttajataustaisten seudun sisäinen muuttoliike suuntautuu pois suuren maahanmuuttajaosuuden alueilta Helsingin seudulla (Kauppinen & van Ham 2018)

Segregaation tausta- tekijöitä: Resurssit

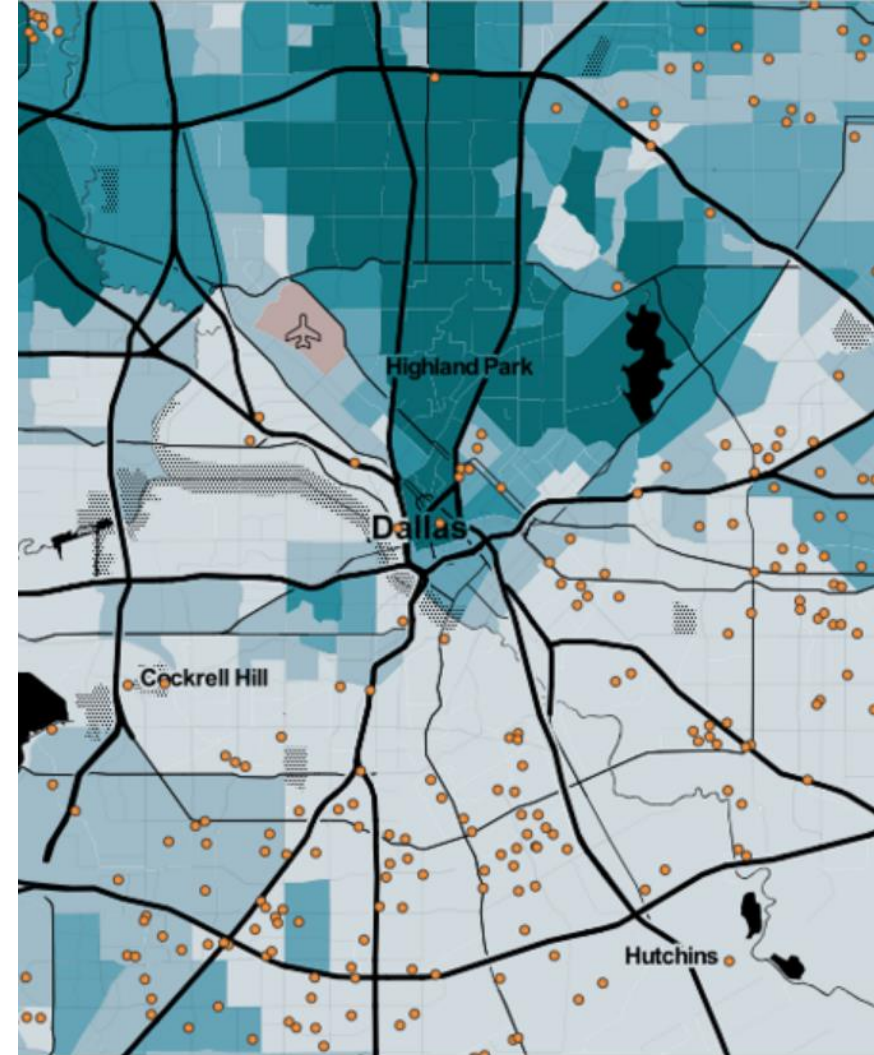
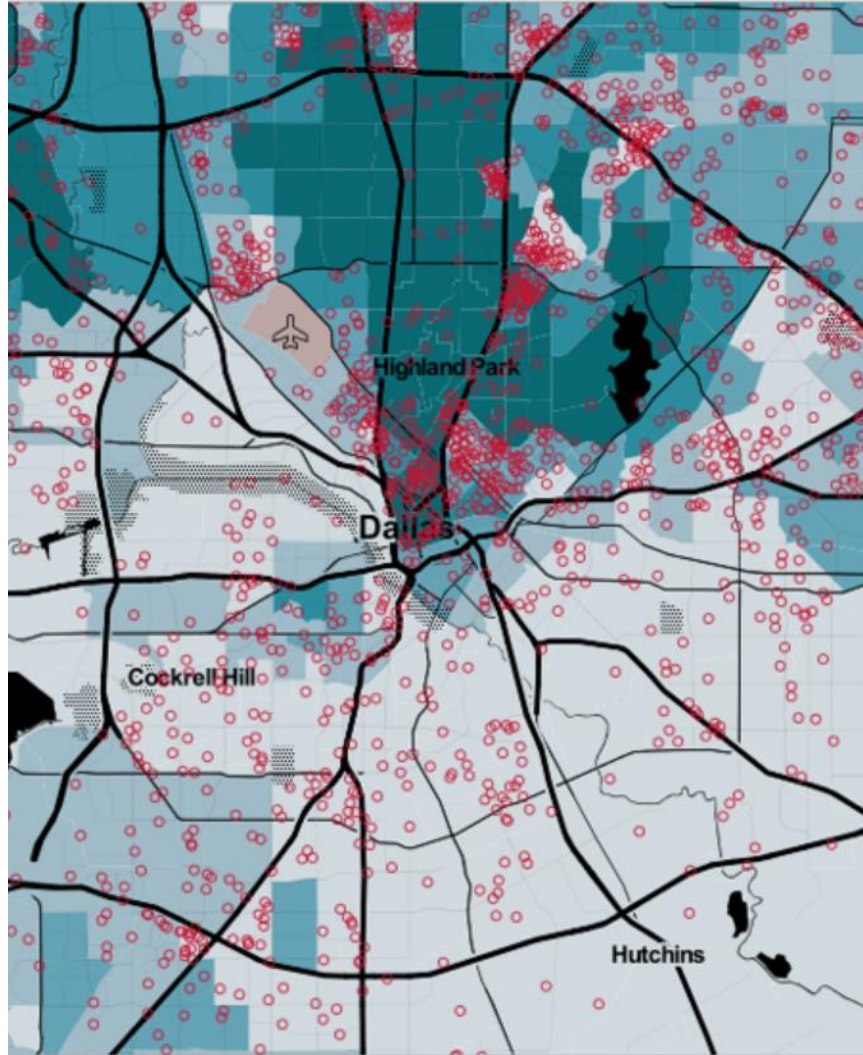
- × **Kotitalouden valinnanvara asuinpaikan suhteen riippuu sen resursseista, erityisesti taloudellisista resursseista**
- × **Voimakkaampi eriarvoisuus → suuremmat erot valinnanvarassa resursseista riippuen**
 - Alueellinen eriytyminen siis ilmentää yleisempää eriytymistä/eriarvoisuutta
- × **Alueella voi olla ongelmia, koska sinne päätyy ja jää erityisesti niitä, joilla ei ole resursseja muuhun**
- × **Tulotason nousu ennustaa sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisilla muuttoja pois pienituloisilta alueilta, suomalaistaustaisilla kuitenkin voimakkaammin (Vaalavuo ym. 2018)**

Segregaation tausta- tekijöitä: Esteet

- × **Asuinpaikan valinta tarjolla olevista mahdollisuuksista preferenssien mukaisesti resurssien ehdoilla ei onnistu kaikilla yhtä helposti**
- × **Esimerkiksi syrjintä tai sen pelko voi rajoittaa etenemistä asumisuralla (kuten myös taloudellisten resurssien hankkimista)**
 - Suomestakin on näyttöä etnisestä syrjinnästä asuntomarkkinoilla (Öblom & Antfolk 2017)
- × **Tärkeä tekijä etnisen segregaation taustalla esim. Yhdysvalloissa, jossa valtiokin on osallistunut syrjintään**
 - Voimakkaan syrjinnän vallitessa syrjintään puuttuminen voi olla keskeisimpiä keinoja myös segregaatioon vaikuttamisessa

Dallasin metropolialueen vuokra-asunnot, joihin asumistukea saavilla perheillä olisi varaa

Asumistukea (Section 8 housing voucher) saavien perheiden sijoittuminen

Opportunity Index

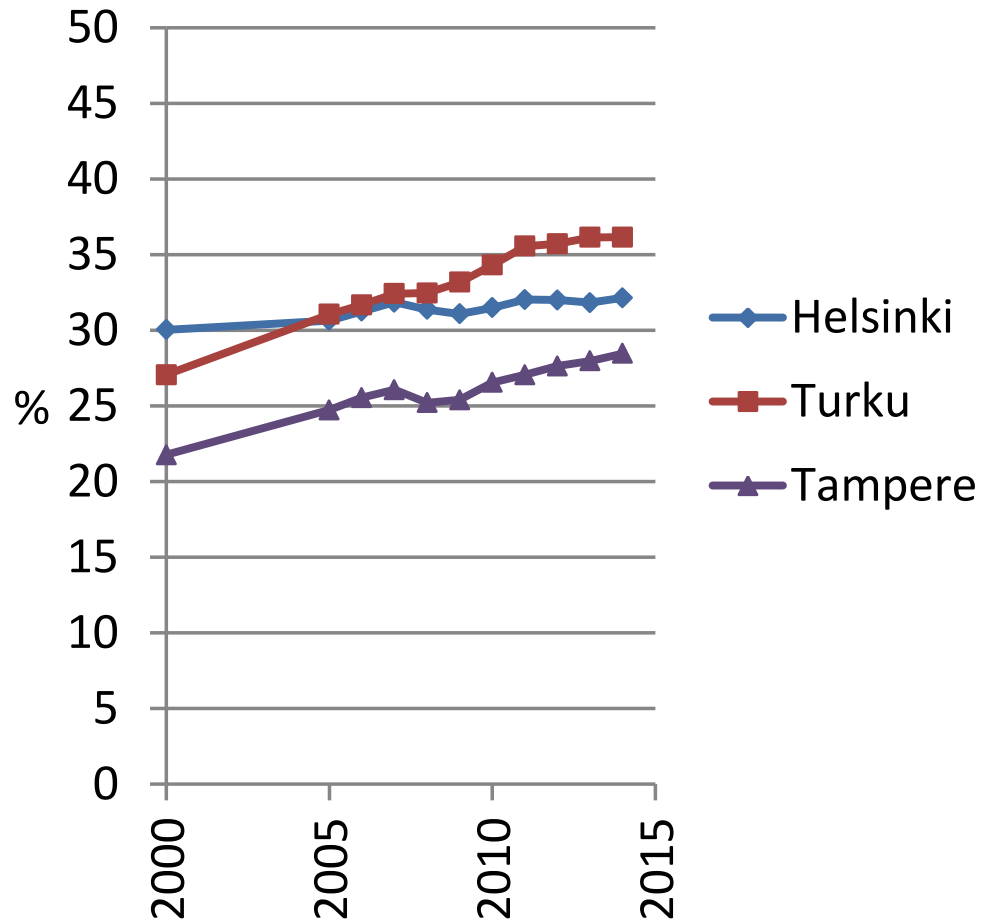
Segregaation
tausta-
tekijöitä:
joitain
johtopäätöksiä

- × Edellä mainitut tekijät selittävät, miksi eri alueille (ja niiltä pois) valikoituu erilaista väestöä
 - Asuntomarkkinoiden pohjimmaisilla alueilla moni on päätenyt alueelle esim. rahan puutteen ja sen taustalla olevien ongelmien ja/tai syrjinnän myötä → Nämä tekijät puolestaan voivat vaikuttaa alueiden turvallisuuteen
- × Näköalattomuuden välttämiseksi olisi satsattava mm. työmarkkinoilla etenemisen mahdollisuuksiin ja syrjinnän vähentämiseen
 - Asuntorakentamisessa tulisi välttää asuntokannaltaan liian yksipuolisia alueita
 - Aluekehittämisellekin on paikkansa, mutta se ei yksinään riitä (ks. esim. Saikkonen ym. 2018)

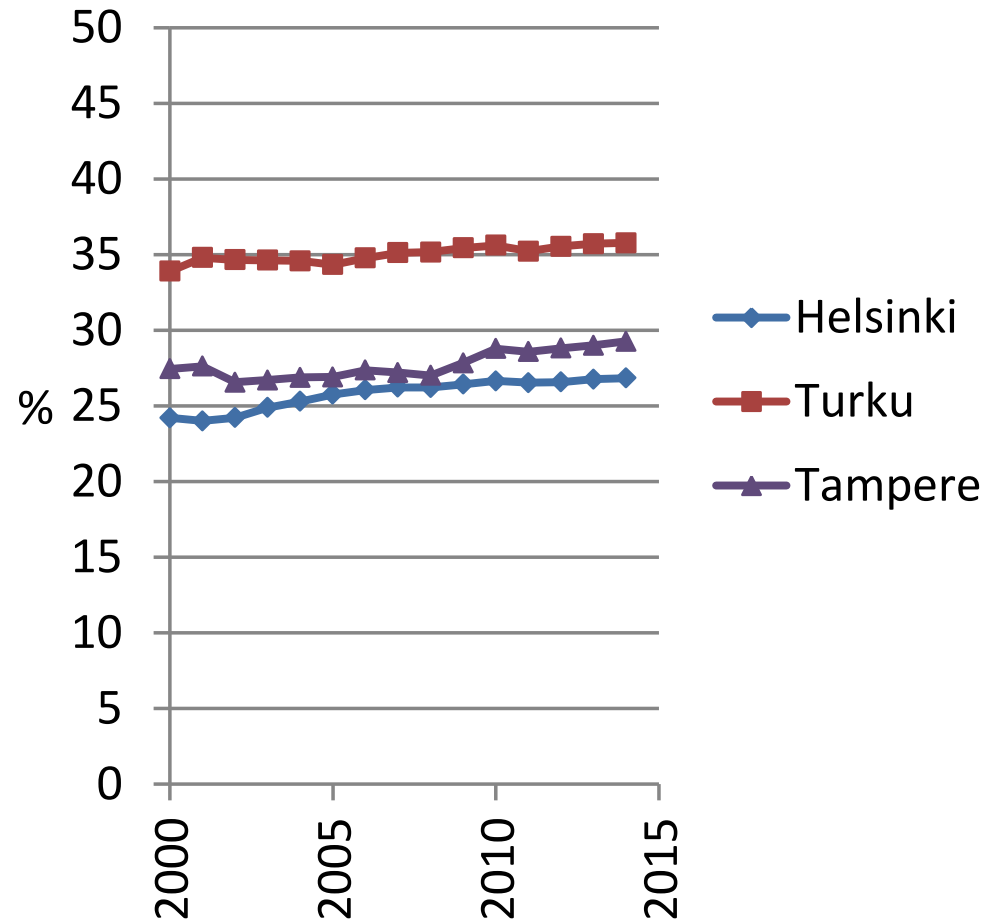
Segregaatiokehitys Suomessa

Kuinka suuren osan jommastakummasta ryhmästä tulisi vaihtaa asuinalueettaan, jotta ryhmät sijoittuisivat samaan tapaan? (20-64-vuotiaat, seutukuntien postinumeralueet)

Pieni- vs. suurituloiset

Suomalais- vs. ulkomaalaissyntyiset

Muita suomalaisia havaintoja

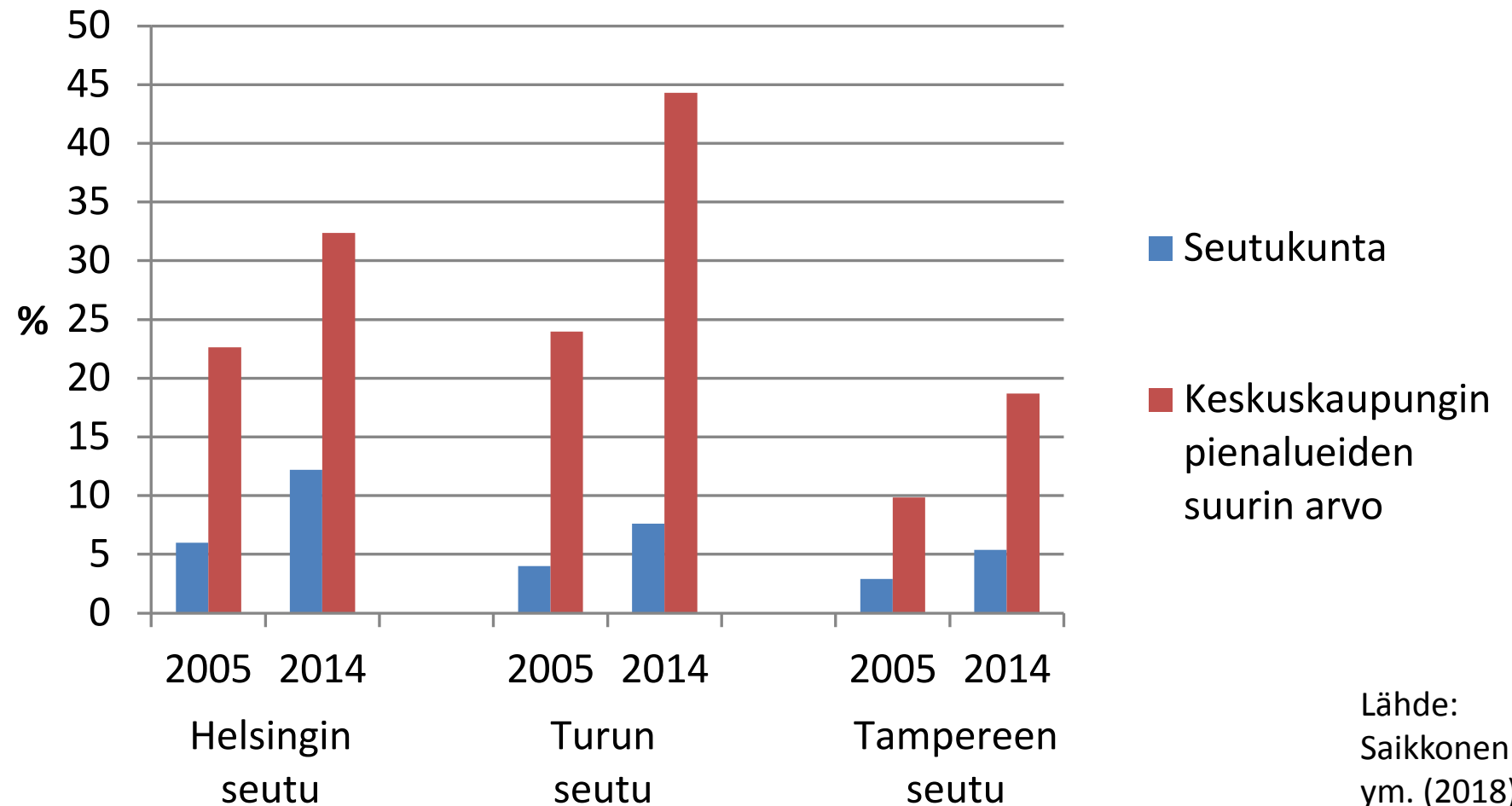
- × Sosioekonomisen huono-osaisuuden eri muotojen on havaittu kasautuvan pääkaupunkiseudulla aiempaa selvemmin samoille alueille (Kortteinen & Vaattovaara 2015), mikä saattaa johtua esimerkiksi työllisyyden ja tulotason aiempaa voimakkaammasta riippuvuudesta koulutustasosta yksilötasolla
 - Talouden rakennemuutokset ja taantumät voivat johtaa nopeastikin huono-osaisuuden syvenemiseen paikallisesti
- × Vertailtaessa alueellista eriytymistä 13 kaupungissa (Hirvonen & Puustinen 2016) havaittiin tulotason mukaisen eriytymisen olevan vahvinta Turussa, Oulussa ja Jyväskylässä ja etnisen eriytymisen vahvinta Turussa

Entä
verrattuna
muihin
maihin?

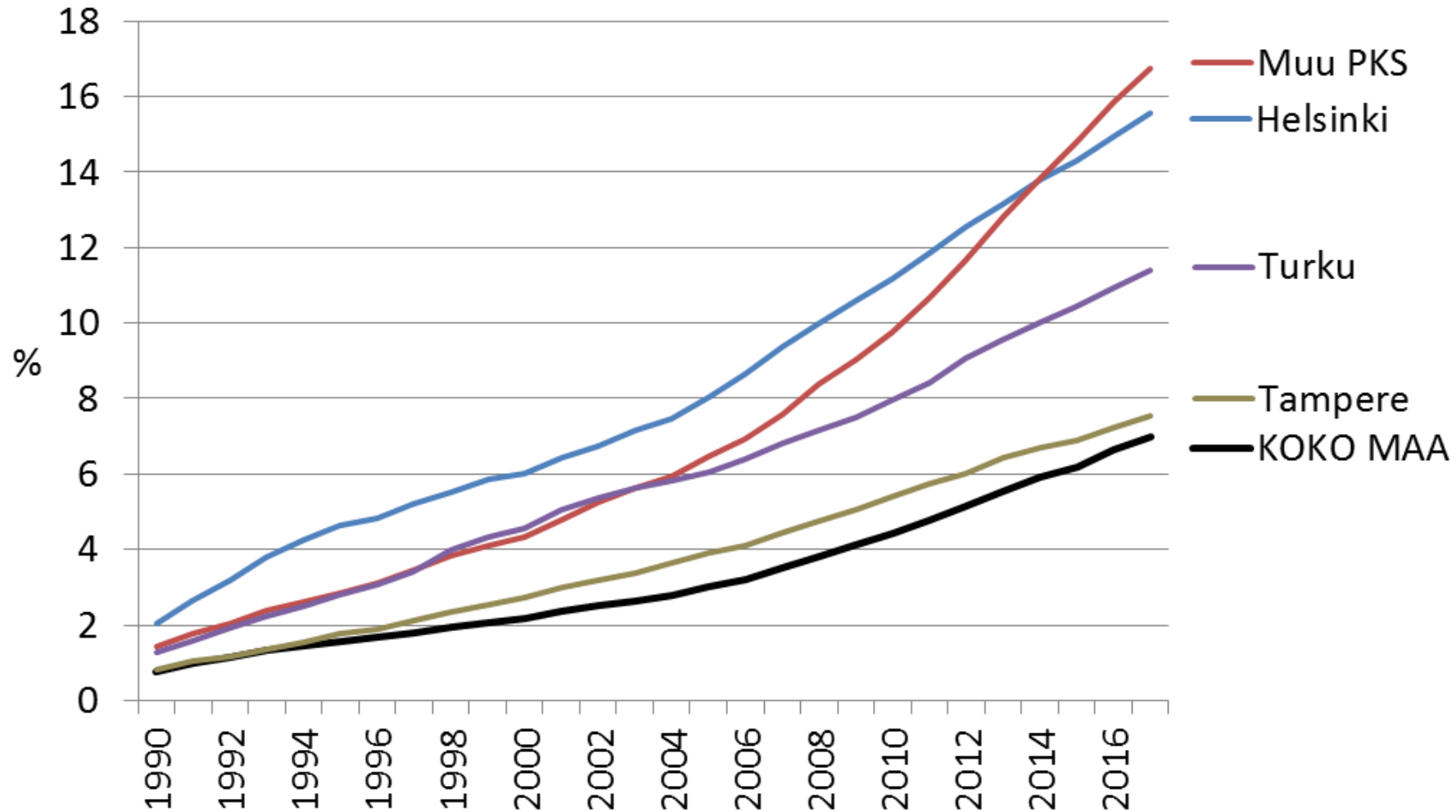
- × Pyrittäessä vertailemaan pääkaupunkiseudun segregaatiota muiden maiden pääkaupunkiseutuihin on johtopäätöksenä ollut, että
 - etninen segregaatio on neljän Pohjoismaan pääkaupunkiseuduilla vähäisintä Suomessa (Andersen ym. 2016)
 - sosioekonominen segregaatio on eurooppalaisittain melko matalalla tasolla (van Ham & Tammaru 2016)
- × Sosioekonomisen segregaation vahvistuminen on ollut yleinen trendi eurooppalaisissa suurkaupungeissa (Musterd ym. 2017)
 - Yhtenä syynä ilmeisesti tuloerojen kasvu, joskin tämän vaikutus voi tapahtua viiveellä ja riippua mm. hyvinvointivalttiosta ja asumisjärjestelmästä

Ulkomaalaissyntyisten osuus 20-64-vuotiaista tutkimusseutukunnissa ja niiden keskuskaupunkien suurimman maahanmuuttajaosuuden pienalueilla vuosina 2005 ja 2014

**Suurin muutos:
maahanmuuttaja-
väestön kasvu**

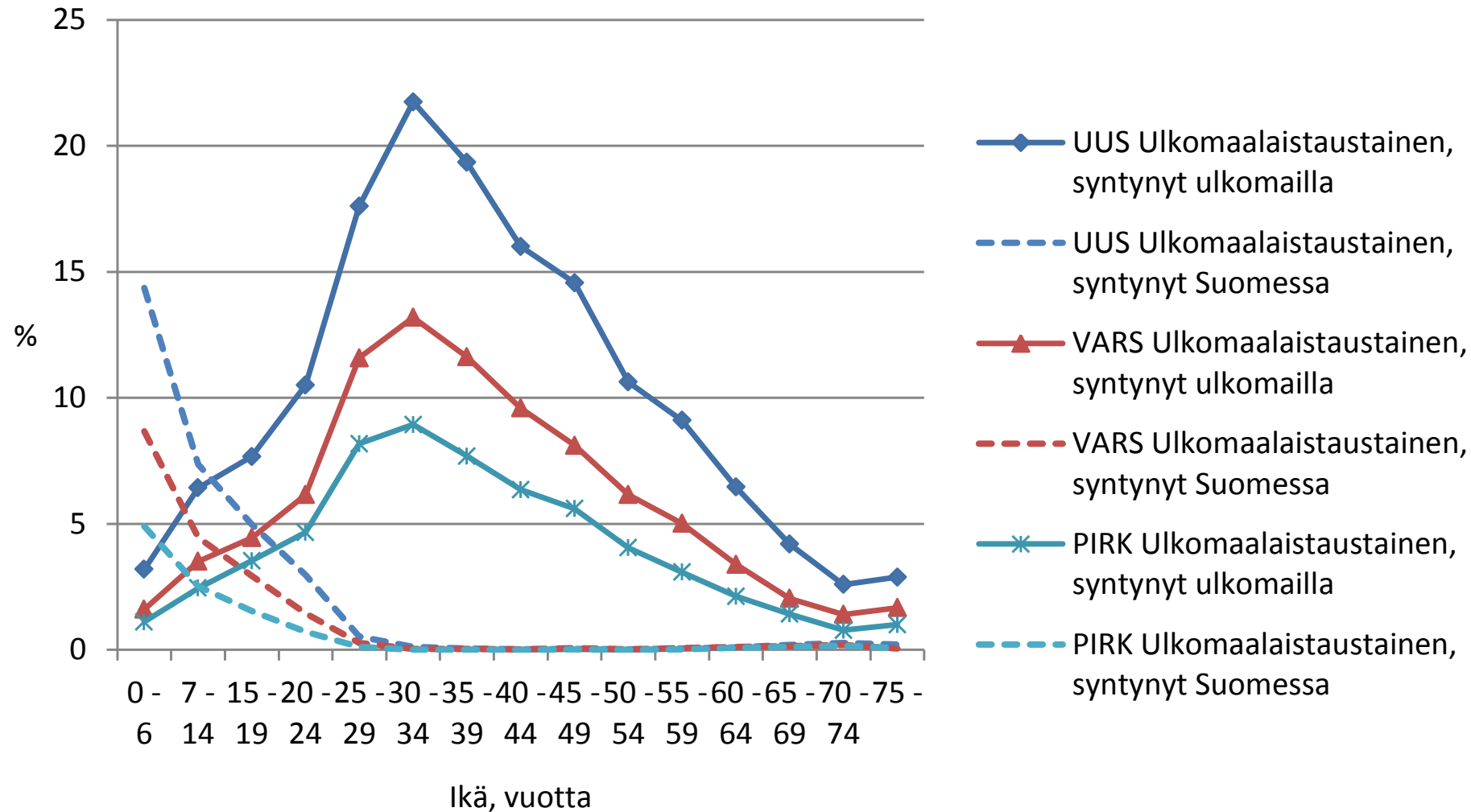
Ulkomaalaistaustaisten* osuus väestöstä Suomessa ja suurimmissa kaupungeissa 1990–2017

* Tilastokeskuksen määritelmä: molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla

Lähde: Tilastokeskus (StatFin-tietokanta)

Ulkomaalaistaustaisten* osuus väestöstä ikäryhmittäin syntymämaan mukaan Uudenmaan (UUS), Varsinais-Suomen (VARS) ja Pirkanmaan (PIRK) maakunnissa vuonna 2017

* Tilastokeskuksen määritelmä: molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla

Lähde: Tilastokeskus (StatFin-tietokanta)

Segregaatio ja turvallisuus

Väestön valikoituminen & turvallisuus

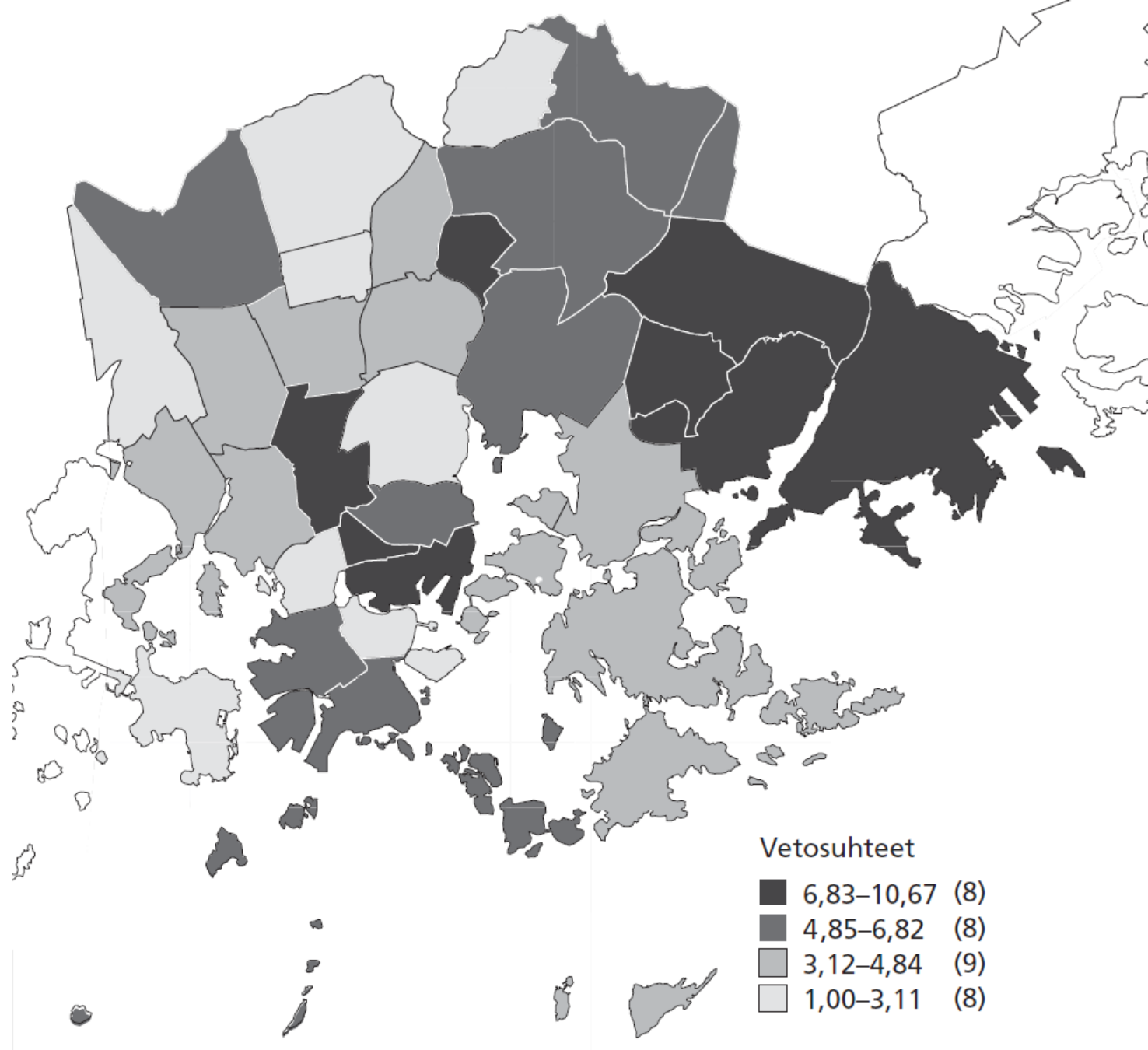
- × **Väestörakenteen ja turvallisuuden välillä on yhteys**
 - Esim. julkinen pahoinpitelyrikollisuus vaihtelee Helsingissä etenkin urbaanin yöelämän mukaan, mutta matalamman katuväkivallan alueilla julkisilla paikoilla tapahtuvien pahoinpitelyjen määrä on yhteydessä väestön sosioekonomiseen rakenteeseen (Kortteinen ym. 2001).
- × **Toisaalta koska väestö valikoituu eri alueille eri tavoin, tämän valikoitumisen myötä voi olettaa ilmenevän myös turvattomuutta eri tavoin, vaikka itse alueella ei olisi mitään vaikutusta asiaan!**
 - Segregaatio siis vaikuttaa esim. väkivallan alueelliseen sijoittumiseen, mutta lisääkö se väkivaltaa tai turvattomuutta?

Millaiset
alueelliset
tekijät
voivat
vaikuttaa?

- × **Väestöön liittyviä tekijöitä**
 - Normit, kulttuuri, roolimallit
 - Sosiaalinen pääoma, sosiaalinen disorganisaatio, sopeutuminen
- × **Muita tekijöitä**
 - Paikallinen mahdollisuuksien rakenne (koulutus- ja työpaikat)
 - Palvelut (esim. koulut, sosiaalipalvelut, poliisi)
 - Fyysinen ympäristö
 - Yhteydet muualle
- × **Leimautuminen → esim. työpaikan saaminen**

Havainnot ja Suomesta

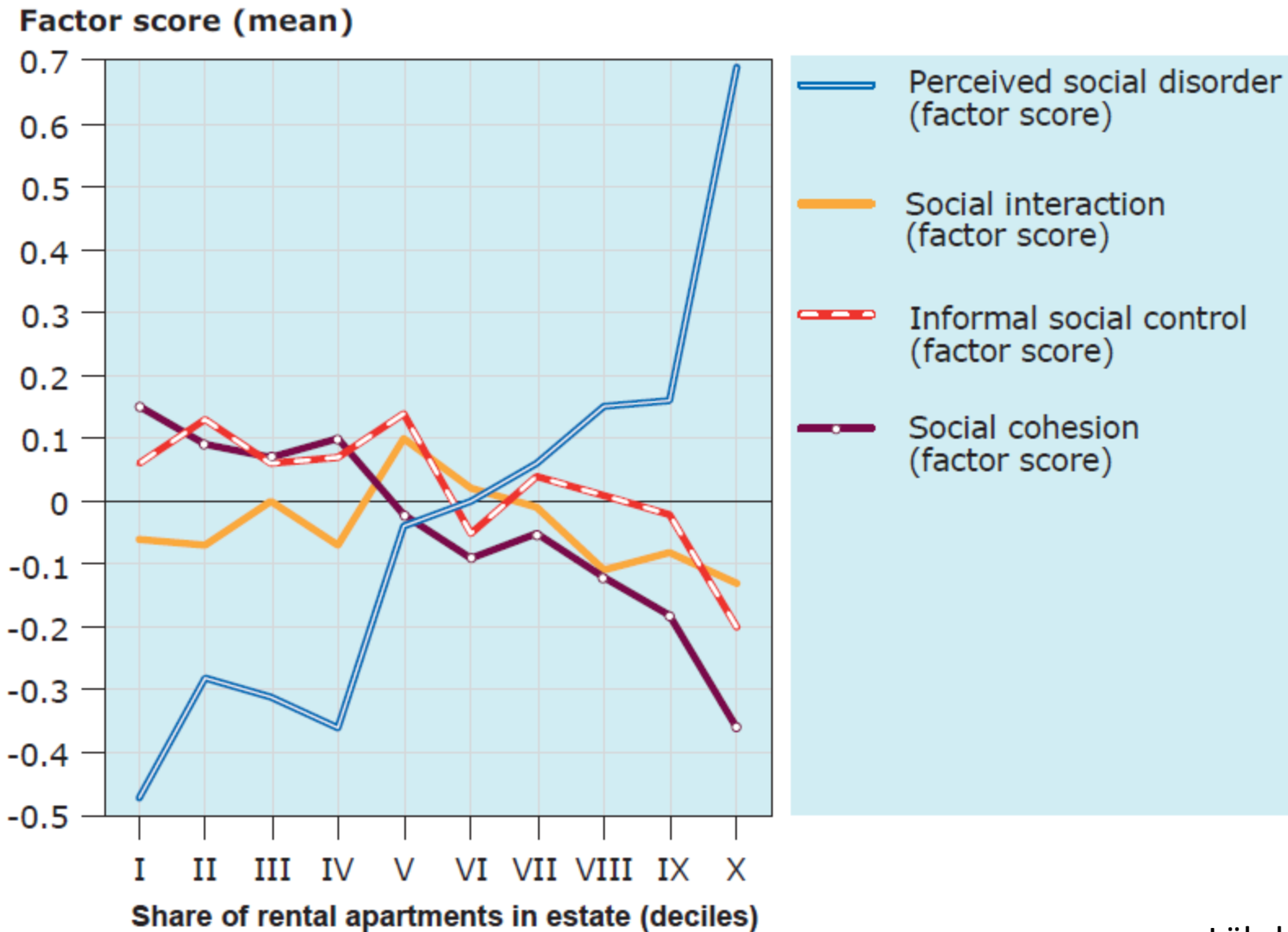
- × **Asuinalueen sosioekonominen huono-osaisuus näyttää lisäävän jonkin verran väkivallan kohteeksi joutumisen riskiä yksilötekijöistä riippumatta (Sirén 2015)**
 - Erityisesti kuitenkin uhrin lähemmin tuntemien henkilöiden tekemänä
- × **1960- ja 1970-luvun lähiöissä alueen väestö- ja asuntokantarakenne on yhteydessä sosiaaliseen epäjärjestykseen ja turvattomuuteen (yksilötekijät vakioituna) (Kemppainen 2017)**
 - ”Lähiöt eroavat toisistaan merkittävästi sosiaalisen elämän osalta. Hallintasuhderakenteella on keskeinen vaikutus sosio-ekonomiseen rakenteeseen - -. Verrattuna vuokravaltaisiin alueisiin, sekoitetumman alueen väestöpohja on tasapainoisempi, paikallinen sosiaalinen elämä tehokkaammin säänneltyä ja yhteiselo siten rauhallisempaa.”

Kuvio 1. Turvattomuuden kokemuksen vetosuhteet, vertailuluokkana Lauttasaari.

Lähde: Kempainen (2017)

Figure 6. Social characteristics of the estates and tenure structure.

Vakavampia
kysymyksiä
(esim. USA,
Ranska)

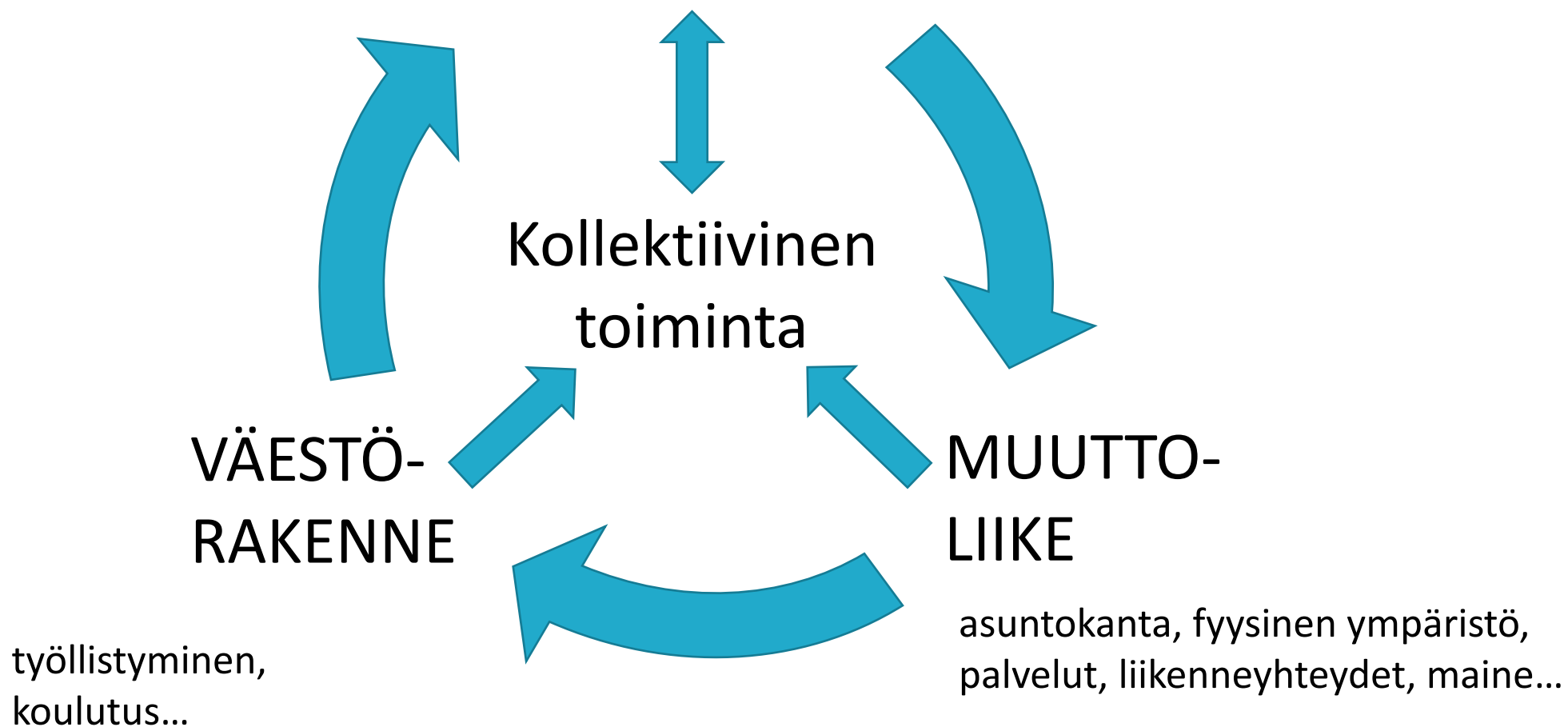
- × Missä määrin huono-osaisille alueille keskittyy toivottomuutta tulevaisuuden suhteen?
 - Esim. mahdollisuudet edetä elämässä yleisesti hyväksytyin keinoin
- × Vahvistaako tilallinen ulkopuolisuus yleisempää kokemusta ulkopuolisuudesta ja torjutuksi tulemisesta?
- × Epäoikeudenmukaisuuden kokemukset voivat johtaa vieraantumiseen ”systemistä”, epäluuloon sen edustajia kohtaan ja protesteihin
- × Väkivallan vaikutukset
 - Vetäytyminen julkisesta tilasta
 - Esim. kodin lähellä tapahtuneet henkirikokset aiheuttavat hätää vanhemmilla ja heikentävät lasten itsesäätelyä ja kognitiivista suorituskkyä (Sharkey ym. 2012)

Väkivalta keinona saada kunnioitusta

- × **Wilkinson & Pickett (2010):**
 - Väkivalta liittyy usein nöyryytykseen ja statuksen ylläpitoon
 - Voimakkaampi eriarvoisuus lisää statuksen merkitystä ja vähentää huono-osaisimpien keinoja sen ylläpitoon
- × **Anderson (1999) (Philadelphia):**
 - ”He was a man, and in this environment nothing was more important than his manhood.”
 - ”To survive in this community, one must be able to wield the credible threat of violence.”
 - ”Can I take care of myself without going to the authorities?”

fyysisen ympäristön turvallisuustekijät,
poliisin toiminta...

TURVALLISUUS

Kollektiivinen toiminta?

- × **Alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden kyky puuttua häiriötilanteisiin tai ennaltaehkäistä ongelmia**
 - Yhdysvalloissa paikallinen organisoituminen turvallisuuden edistämiseksi on vaikuttanut kaupunkien väkivaltarikollisuuden vähenemiseen (Sharkey 2018)
- × **Viranomaisten läsnäolo paikallisesti muidenkin kuin poliisin osalta, yhteistyössä keskenään ja muiden toimijoiden kanssa**
 - Luottamus viranomaisten ja asukkaiden välillä
- × **Kyse myös turvallisuuden taustalla olevista perusasioista kuten järkevästä tekemisestä nuorille, ongelmallisten elämäntilanteiden selvittelystä, asukkaiden mahdollisuuksista vaikuttaa asuinympäristöön jne.**

- × **Segregaation vaikutus turvallisuuteen koko yhteiskunnassa: esim. sosiaaliset kuplat (vrt. Enos 2017)**
- × **Segregaation seurausten välttäminen: vrt. ylinopeussakkojen välttäminen**
 - **Miten ei ainakaan kannata rakentaa?**
 - “The main lesson is that city leaders should conscientiously avoid the formation of such quickly and cheaply constructed housing areas on inexpensive land in urban peripheries - -” (Hess ym. 2018)
 - **Ihmisiin, paikkoihin ja yhteyksiin perustuva politiikka (van Ham & Tammaru 2016)**

Kirjallisuutta

Andersen HS, Andersson R, Wessel T, Vilkkama K (2016) The impact of housing policies and housing markets on ethnic spatial segregation: comparing the capital cities of four Nordic welfare states. *International Journal of Housing Policy* 16:1, 1-30. <https://doi.org/10.1080/14616718.2015.1110375>

Anderson E (1999) *Code of the Street. Decency, Violence, and the Moral Life of the Inner City*. New York: W.W. Norton & Company.

Capps K (2019) See How Landlords Pack Section 8 Renters Into Poorer Neighborhoods. *CityLab* 9.1.2019. <https://www.citylab.com/equity/2019/01/section-8-housing-government-low-income-vouchers-renters/579496/>

Enos R (2017) *The Space between Us*. Cambridge: Cambridge University Press.

van Ham M, Tammaru T (2016) Pieni- ja suurituloiset asuvat aiempaa eriytyneemmin eurooppalaisissa pääkaupungeissa. *URMI Poliittikkapaperi* 2016:1. (http://urmi.fi/wp-content/uploads/2016/11/URMI_policy_brief.pdf)

Hess DB, Tammaru T, van Ham M (2018) Lessons Learned from a Pan-European Study of Large Housing Estates: Origin, Trajectories of Change and Future Prospects. Teoksessa Hess DB, Tammaru T, van Ham M (toim.): *Housing Estates in Europe. Poverty, Ethnic Segregation and Policy Challenges*, 3-31. SpringerOpen: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-92813-5>

Hirvonen J, Puustinen S (2016) Alueellinen segregatio ja väestörakenteen muutokset. Teoksessa Puustinen S, Mäntysalo R, Karppi I (toim.) *Strateginen eheyttäminen kaupunkiseuduilla*, 87–106. Valtioneuvoston selitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 4/2016. <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=8701>

Kauppinen TM (2002) The beginning of immigrant settlement in the Helsinki metropolitan area and the role of social housing. *Journal of Housing and the Built Environment* 17:2,173-197. <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1015645008211>

Kauppinen TM, van Ham M (2018) Unravelling the demographic dynamics of ethnic residential segregation. *Population, Space and Place*. <https://doi.org/10.1002/psp.2193>.

Kauppinen TM, Vaalavuo M (2017) Työkäisen väestön alueellinen eriytyminen synnyinmaan ja tulotason mukaan suurilla kaupunkiseuduilla. URMI Kaupunkianalyysi I. <http://www.julkari.fi/handle/10024/135602>

Kempainen T (2017) Disorder and insecurity in a residential context : A study focusing on Finnish suburban housing estates built in the 1960s and 1970s. Tutkimuksia 2017:2. Helsinki: Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/185903>

Kortteinen M, Tuominen M, Vaattovaara M (2001) Helsingin sosiaalimaantieteellinen rakenne ja pahoinpitelyrikollisuus. Yhteiskuntapolitiikka 66:4, 318-328. <http://www.julkari.fi/handle/10024/100290>

Kortteinen M, Vaattovaara M (2015) Segregaation aika. Yhteiskuntapolitiikka 80:6, 562-574. <http://www.julkari.fi/handle/10024/129586>

Musterd S, Marcińczak S, van Ham M, Tammaru T (2017) Socioeconomic segregation in European capital cities. Increasing separation between poor and rich. Urban Geography 38:7, 1062-1083. <https://doi.org/10.1080/02723638.2016.1228371>

Saikkonen P, Hannikainen K, Kauppinen T, Rasinkangas J, Vaalavuo M (2018) Sosiaalinen kestävyys: asuminen, segregaatio ja tuloerot kolmella kaupunkiseudulla. Raportti 2/2018. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. <http://www.julkari.fi/handle/10024/136125>

Sharkey PT, Tirado-Strayer N, Papachristos AV, Cybele Raver C (2012) The Effect of Local Violence on Children's Attention and Impulse Control. American Journal of Public Health 102:12, 2287-2293. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3519330/>

Sharkey P (2018) Uneasy Peace: The Great Crime Decline, the Renewal of City Life, and the Next War on Violence. New York: W. W. Norton & Company.

Sirén R (2015) Joutuvatko huono-osaisilla alueilla asuvat muita useammin uhkailun ja väkivallan kohteeksi? Yksilötekijät ja kaupunkien asuinympäristö rikosten kohteeksi joutumisen selittäjinä. Yhteiskuntapolitiikka 80:6, 601-616. <http://www.julkari.fi/handle/10024/130390>

Vaalavuo M, van Ham M, Kauppinen TM (2018, arvioitavana) Income mobility and moving to a better neighbourhood – an enquiry into ethnic differences in Finland.

Vilkama, K., Vaattovaara, M. & Dhalmann, H. (2013) Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? Yhteiskuntapolitiikka 78:5, 485-497. <http://www.julkari.fi/handle/10024/110570>

Öblom, A., Antfolk, J. (2017) Ethnic and gender discrimination in the private rental housing market in Finland: A field experiment. PLoS ONE 12(8): e0183344. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0183344>